

Christoffer Démercy, christoffer.demery@dom.se

Nya förordnandelistor fr.o.m. 2024-09-02

Bakgrund

Linköpings, Norrköpings och Nyköpings tingsrätter mottog den 21 december 2023 en hemställan från Östergötlands Försvvararkollegium om att ändra principerna för fördelning av uppdrag till rättsliga biträden (se bilaga 1).

Linköpings och Norrköpings tingsrätter beslutade att skicka kollegiets förslag på remiss till samtliga advokater/jurister på tingsrätternas befintliga förordnandelistor (se bilaga 2).

Därutöver har polisen och åklagarkamrarna i Linköping och Norrköping getts tillfälle till yttrande.

Remissvaren

Av de rättsliga biträden som yttrat sig har en majoritet tillstyrkt kollegiets förslag. Många har anfört att det nuvarande systemet, där det för uppförande på listorna är tillräckligt med ett mottagningskontor inom domkretsen, i praktiken innebär att det rättsliga biträdet vid förhör inte närvarar på plats utan per telefon eller videolänk, eller att förhöret försenas, eller att den förordnade begär substitution.

Polis och åklagare beskriver samma problem och har tillagt att långa avstånd kan leda till att förhör fördröjs och att frihetsberövanden förlängs omotiverat länge.

Av de rättsliga biträden som motsatt sig kollegiets förslag har de flesta anfört att det inte finns några problem med det nuvarande systemet och att förslaget står i strid med JK:s beslut den 23 november 2022, dnr 2022/887. Andra har framhållit att det inom det nuvarande systemet finns möjligheter att avföra personer från listorna.

Beslut att införa nya förordnandelistor

Linköpings och Norrköpings tingsrätter har beslutat att förändra förordnandelistorna i enlighet med kollegiets förslag, med den skillnaden att tiomilsradien beräknas fågelvägen och inte "bilvägen".

Förändringarna innebär sammanfattningsvis följande.

- Advokatens/juristens verksamhetsort¹ blir utgångspunkt för förordnanden som sker enligt listorna.

¹ Med verksamhetsort avses den adress som advokat eller biträdande jurist har angett som besöksadress på sin personliga sida i Advokatsamfundets matrikel (primärkontor). Den som

- Den enskilde får ett rättsligt biträde som har sin verksamhetsort där den enskilde bor.
- Alla advokater/jurister som har sin verksamhetsort inom tio mil (fågelvägen) från respektive tingsrätt har möjlighet att vara med på förordnandelistorna.

Skälen för beslutet

Tingsrätterna har ansvar för att misstänkta, tilltalade, målsägande, barn och andra aktörer får kvalificerad juridisk hjälp av en särskilt utsedd advokat eller annan jurist som kan närvara personligen vid exempelvis polisförhör, sammanträden och huvudförhandlingar. Frågan är särskilt viktig att bevaka eftersom den enskilde normalt inte har kunskap om sina rättigheter i dessa avseenden.

Domare och annan personal vid Linköpings och Norrköpings tingsrätter kan vittna om att advokater/jurister som finns på befintliga listor men som har sin verksamhetsort utanför domkretsen, ofta begär substitution eller närvaro per länk.

Tingsrätterna har redan idag möjlighet att avföra personer från förordnandelistorna som av olika skäl inte är lämpliga. Ett beslut att avföra någon från en lista är dock ingripande för den advokat/jurist som berörs och beslutet är inte överklagbart. För att systemet ska vara rättssäkert och lätt att tillämpa krävs i stället en förändring av de grundläggande principerna för fördelning av uppdrag. Kollegiets förslag innebär att närhetsprincipen får större genomslag. Förslaget leder dessutom till ökad förutsebarhet.

Kollegiets förslag innebär också en utvidgning av den bortre gränsen för listorna till en tiomilsradie från respektive tingsrätt. Linköpings och Norrköpings tingsrätter ser inga problem med en sådan utvidgning. Vad gäller beräkningen av tiomilsradien finns dock, såvitt känt, inga uttalanden i förarbeten eller praxis. De flesta tingsrätterna tycks tillämpa fågelvägen som beräkningsmodell. Den modellen innebär att tiomilsradien blir något större. Linköpings och Norrköpings tingsrätter beslutar därför att fågelvägen och inte "bilvägen" ska gälla för avståndsberäkningen.

Övergången från gamla till nya listor

De advokater/jurister som finns på befintliga listor kommer att flyttas över till de nya listorna utifrån den verksamhetsort som finns registrerad i Advokatsamfundets matrikel. Jurister som inte finns med i matrikeln och vars verksamhetsort är oklar, kommer att ges tillfälle till yttrande.

De nya listorna kommer att tillämpas **fr.o.m. den 2 september 2024**.

Christoffer Démery
Lagman

inte finns med i matrikeln får själv på annat sätt visa att verksamhetsorten finns inom tiomilsgränsen.

Till lagmännen för Linköpings, Norrköpings- samt Nyköpings tingsrätt

Angående förordnandelistorna vid tingsrätten

Flera medlemmar av Östergötlands Försvararkollegium ("Kollegiet") har under det gångna året vänt sig till oss i styrelsen och fört diskussion rörande tingsrättens tillämpning av de förordnandelistor över jurister som anmält intresse för uppdrag som offentlig försvarare, målsägandebiträde, särskild företrädare för barn samt vissa andra uppdrag. För att tas upp på dessa listor krävs det i nuläget att den enskilde juristen har verksamhetsort med mottagningskontor inom tingsrättens domsaga. Detta har lett till att flera enskilda jurister förts upp på listorna som huvudsakligen bedriver sin verksamhet tämligen långt från där den enskilde huvudmannen (klienten) befinner sig. Kollegiets uppfattning är att detta bland annat har fått till följd att den enskildes rätt att få tillgång till ett kvalificerat juridiskt biträde inom ett rimligt fysiskt avstånd från där hen har sin vistelseort, undermineras på ett sätt som inte kan anses godtagbart inom ramen för ett gott rättssamhälle. Ett flertal tingsrätter i Sverige (däribland Göteborg, Malmö, Eksjö och Helsingborg) har redan uppmärksammat detta liksom flera andra tillkommande problem utifrån att man använt mottagningskontor som kvalifikationskrav för att få tillträde till tingsrättens listor. Man har därför valt att slopa detta krav för att istället införa en form av närhetsprincip vid tilldelning av listuppdrag som utgår från att den enskilde juristens primärkontor ska ligga inom ett visst avstånd från tingsrätten för att juristen ifråga ska få tillträde till listan. En sådan ordning har av ovan nämnda tingsrätter bedömts tillgodose den enskildes rätt till ett kvalificerat juridiskt biträde i hans närområde samtidigt som det utgör en rimlig och balanserad avvägning i förhållande till andra grundläggande principer som exempelvis kravet att domstolarna ska iaktta saklighet och opartiskhet i sin verksamhet (se 1 kap. 9 § regeringsformen). Man har också funnit att tillämpningen av en väl avvägd närhetsprincip inte går emot Justitiekanslerns kritik mot Alingsås tingsrätt (se diariern: 2022/887, beslut 221123).

Med hänsyn till ovanstående hemställer Kollegiet att tingsrätten beslutar att ändra de grundläggande kraven för att förekomma på tingsrättens förordnandelistor och frångå mottagningskontor som kvalifikationskrav.

I fortsättningen föreslår Kollegiet att samtliga av tingsrättens förordnandelistor istället ska innehålla nedan grundläggande krav (förslaget är i huvudsak baserat på de kriterier som idag gäller för Göteborgs tingsrätt och utgör en tvåstegsraket i dess praktiska tillämpning).

Kollegiets medlemmar har i samband med ett fysiskt möte den 7 november 2023 samt per e-post uttryckt en bred enighet avseende dessa grundläggande krav:

1.

Enskild advokat/biträdande jurist som i Advokatsamfundets matrikel angett primärkontor inom 10 mil (bilvägen) från aktuell tingsrätt* kvalar in på förordnandelistan.

2.

Huvudmannens folkbokföring styr i nästa led vilka på listan som tillfrågas först. För det fall att huvudmannen är folkbokförd inom aktuell tingsrätts domsaga ska i första hand advokat med primärkontor inom domsagan förordnas.

Först om uppdraget inte kunnat gå till någon med primärkontor inom domsagan ska övriga som kvalat in på förordnandelistan enligt tiomilsregeln tillfrågas.

*Linköpings tingsrätt, Norrköpings tingsrätt eller Nyköpings tingsrätt

För det fall tingsrätten har funderingar kring datasupport och hur en närhetsprincip av ovanstående modell kan tillämpas i praktiken är Marcus Forsberg Sandström vid Göteborgs tingsrätt villig att svara på frågor kring detta (tel: 031-743 63 51, e-post: marcus.forsberg@dom.se).

Med vänliga hälsningar

Styrelsen för Östergötlands Försvararkollegium

Jurister på tingsrättens förordnadelistor

Möjlighet till yttrande ang tingsrättens förordnadelistor

Vem som ska förordnas av tingsrätten för ett uppdrag såsom exempelvis offentlig försvarare eller bodelningsförrättare avgörs i varje enskilt fall av handläggande domare eller annan anställd vid tingsrätten som har delegation att besluta om det. Som bekant har dock tingsrätten, som ett internt arbetsredskap, listor på personer som bedöms kunna förordnas för olika typer av uppdrag. Det förhållandet att en person inte förekommer på en förordnadelista hindrar inte att personen ändå förordnas, t.ex. om en part begär det.

Ett grundläggande krav för att en person ska kunna vara med på tingsrättens förordnadelistor är, för närvarande, att personen har verksamhetsort eller mottagningskontor inom tingsrättens domsområde. Beträffande övriga grundläggande krav och bedömningskriterier, se Kriterier för tingsrättens förordnadelistor som finns tillgängliga på tingsrättens webbsida.

Tingsrätterna i Linköping, Norrköping och Nyköping har fått en hemställan från Östergötlands Försvararkollegium om att ändra de grundläggande kraven för att förekomma på tingsrättens förordnadelistor och därvid frågå mottagningskontor som kvalifikationskrav, se bifogad skrift. Kollegiet föreslår att ett grundläggande krav för att få vara med på förordnadelistorna i stället ska vara att personen (enskild advokat/biträdande jurist) har primärkontor inom tio mil från den aktuella tingsrätten. I ett andra steg ska sedan, enligt förslaget, en närhetsprincip tillämpas. Det skulle innebära att det är huvudmannens folkbokföring som styr vilka personer på den aktuella förordnadelistan som först tillfrågas om ett uppdrag. Som framgår av kollegiets hemställan tillämpas ett system som är baserat på motsvarande kriterier av bl.a. Göteborgs tingsrätt.

Tingsrätterna i Linköping och Norrköping överväger nu att gå vidare med förslaget. Om förslaget genomförs avser tingsrätterna att tillämpa gemensamma utgångspunkter för sina respektive förordnadelistor.

Ni bereds härmed tillfälle att inkomma med yttrande över kollegiets förslag.
Ett yttrande ska vara tingsrätten tillhanda senast den 20 februari 2024.

Christoffer Démery

Lagman

Bifogas; bilaga (hemställan från Östergötlands Försvararkollegium)